

מסגרות מעבר לצעירי החברה הערבית

ד"ר מריאן תחאוכו | ד"ר טלי לרום | איילה ראבי
ד"ר אור כהן-רביב | רנא קסיס | יואב הוכברג

ספטמבר 2026

אסטרטגיית אימפקט להשתלבות איכותית של צעירים וצעירות מהחברה הערבית בכלכלה ובחברה

החזון:

הגדלת ההכנסה מעבודה לפרט בחברה הערבית וצמצום הפערים למול היהודים הלא-חרדים באמצעות שילוב בתעסוקה איכותית (שיעורי תעסוקה ושכר) והעלאת רמת ההון האנושי
-> מנוע צמיחה משמעותי לכלכלה הישראלית בעשור הקרוב

איר:

מדיניות מתואמת לכלל החברה הערבית לאורך הרצף חינוך - השכלה - תעסוקה, המבוססת על:

01

יעדים מדידים - זכאות לבגרויות, מסיימי אקדמיה, מה"ט והכשרות, שיעור מעש, תעסוקה, שכר

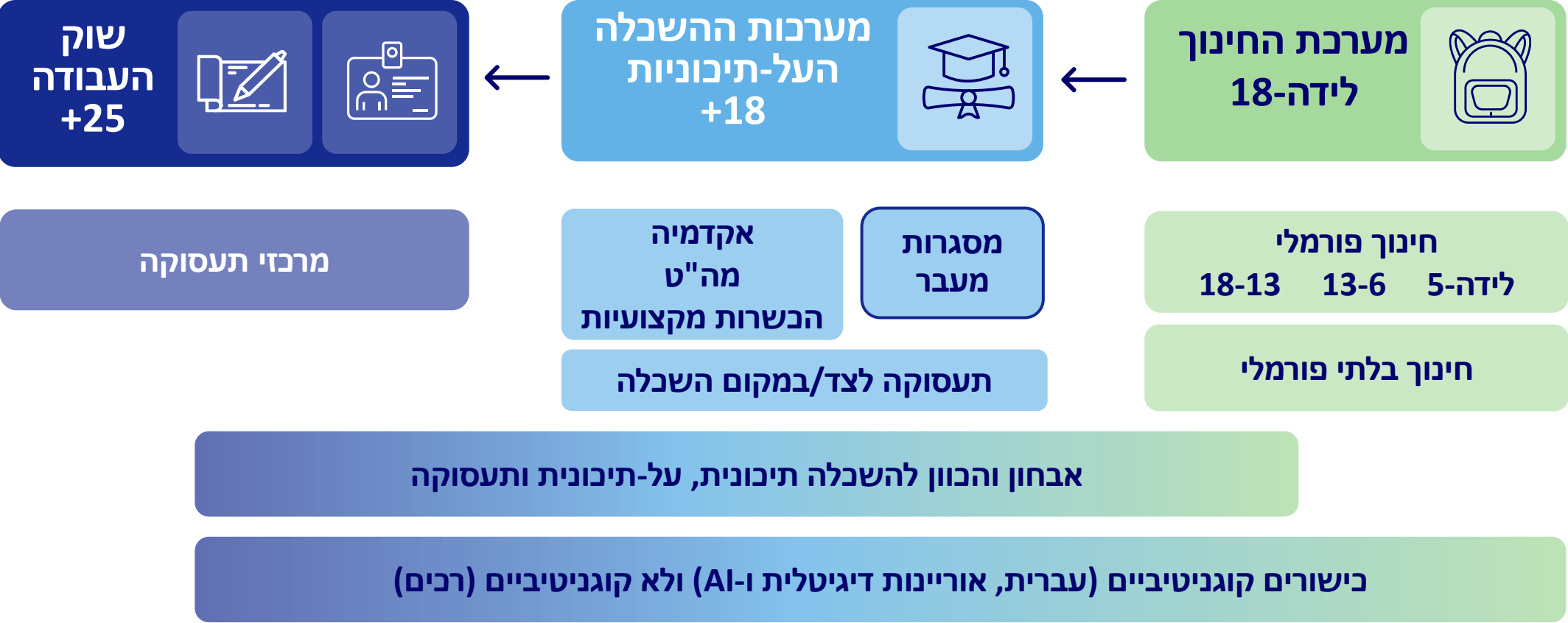
02

פתרונות וצעדי התערבות מעשיים

03

יישום ומדידת האפקטיביות בהשגת היעדים

אוכלוסיית היעד והמענים הנדרשים לצמצום הפערים בהון האנושי

מסגרות המעבר הן כלי מרכזי להשגת יעדי המאקרו של השכלה על-תיכונית ומעש

מסגרות מעבר

סוגים של מסגרות מעבר בעולם:*

- 01 שנת מעבר - כלים להשתלבות בהשכלה על-תיכונית
- 02 שנת התנדבות/שירות - תרומה לקהילה המקומית, הלאומית או העולמית במסגרת מוסדית ומאורגנת, התורמת גם לרכישת כישורים ולזהות אזרחית. בחלק מהמדינות משמשת כתחליף לשירות צבאי

השתלבות איכותית בהשכלה על-תיכונית ובתעסוקה וחיזוק לכידות חברתית, באמצעות מסגרת מעבר לצעירים וצעירות בני ובנות 18 מהחברה הערבית, בה הם רוכשים כישורים, מקבלים כלים והכוון להשכלה על-תיכונית ולתעסוקה, ומתנדבים למען הקהילה והחברה

החזון למסגרות
מעבר לחברה
הערבית:

הגדרת הבעיה הכלכלית והחברתית

ההשתלבות של צעירי החברה הערבית בהשכלה על-תיכונית (שיעור הבוגרים ותחומי הלימוד) ובתעסוקה (שיעור תעסוקה ושכר) אחרי גיל 18 עודנה **נמוכה משמעותית** ביחס לצעירי החברה היהודית הלא-חרדית

- פערים גדולים בשיעור בעלי השכלה על-תיכונית - אקדמיה ומה"ט. כ-40% מהאקדמאיות הערביות בוחרות תחומי לימוד עם תשואה נמוכה (כגון שפות, ספרות והוראה)
- פערים בשיעור התעסוקה ובשכר, בקרב נשים פערים בתעסוקה גם בהינתן רמת ההשכלה
- פער בשיעור המעש (לימודים או עבודה) בקרב נשים

לכידות חברתית נמוכה בקרב צעירי החברה הערבית
פערים במדדים חברתיים - אמון בזולת ובמוסדות, מעורבות קהילתית והתנדבותית, מעורבות אזרחית

להרחבה בנושא בחירת המדדים החברתיים

חסמים - הגורמים לבעיות

פערים בהישגים עד גיל 18 (מסגרות המעבר לא מתערבות ולא משפיעות על איכות תעודת הבגרות בגיל 18)

- איכות תעודת הבגרות - זכאות לבגרות, בגרות אקדמית, בגרות הייטק

פערים בכישורים

- כישורים קוגניטיביים (כישורי בסיס) - מסוגלות נמוכה בעברית, אוריינות מתמטית, אוריינות באנגלית, אוריינות דיגיטלית
- כישורים לא-קוגניטיביים (כישורים רכים) - למשל חשיבה יצירתית, ניהול עצמי, עבודה בצוות

בחירות לא אופטימליות בהשכלה ותעסוקה והיעדר תמונת עתיד תעסוקתית (אין כלי מדידה מתוקפים - תובנות מהשטח)

- תמונת עתיד/זהות תעסוקתית לא מגובשת
- היעדר מידע מלא ורלוונטי על אפשרויות לימודים על-תיכוניים ותעסוקה הן בקרב הצעירים והן בקרב ההורים, המעורבים במידה רבה בהחלטות ("שומרי הסף")
- מודלים לחיקוי בהיבטי השכלה ותעסוקה
- היעדר כישורי ניהול קריירה
- נורמות חברתיות שדוחפות את הגברים לתעסוקה בגיל צעיר על חשבון השכלה, ואת הנשים להשכלה ותעסוקה בתחומים עם תשואה נמוכה

מחסור בהון חברתי - היעדר רישות (networking) והיעדר ממשק לחברה הישראלית הכללית

היעדר ממשק משמעותי בין החברה הערבית לחברה הישראלית הכללית

סביר שישנם גורמים נוספים המוביל לפערים במדדים החברתיים אשר לא מופו במסגרת עבודה זה

אתגרים שמסגרות המעבר הקיימות מתמודדות איתם

העדפת לימודים אקדמיים בחו"ל

עקב קושי להתקבל בישראל או היעדר תחושת שייכות - הופכת שנת מעבר שמכוונת לאקדמיה בישראל ללא רלבנטית

התנגדות ההורים למסגרות מחוץ ליישוב

חשיבות להכוון והסברה גם להורים

חשיפה למסגרות רק בסיום התיכון

מפספסת את המומנטום להבאת הצעירים לתוכנית - חשיבות להכוון מוקדם

אתגרים ייחודיים לצעירים בדואים בדרום

צורך בהפרדה מגדרית, נגישות תחבורתית נמוכה, רמת השכלה נמוכה באופן קיצוני ונישואין בגיל צעיר בקרב נשים

האתגר הגיאוגרפי

קושי בהבאת צעירים מערים מעורבות, שלא מרגישים צורך במסגרות מעבר

האתגר המגדרי

קושי בהבאת גברים לתוכנית ובהתמדה שלהם, בעיקר בתוכניות בעצימות גבוהה (5 ימים מלאים), בשל הציפיה לפרנס בגיל צעיר

לפירוט מסגרות המעבר הקיימות

כלי ההתערבות: מבנה מוצע למסגרות מעבר להשגת החזון וטיפול בחסמים

קהל היעד: כלל* בני 18 (מסיימי י"ב), גברים ונשים, מהחברה הערבית

חשיפה והנגשה למסגרות המעבר השונות לצעירים ולהורים
כחלק מההכוון בתיכון

במהלך התיכון

אבחון ומיון להשתלבות במסלול ספציפי בתוך מסגרות המעבר

תקופה ראשונה
(שבוע עד שבועיים)

מסלול מוכוון
תעסוקה

מסלול מוכוון
הכשרה מקצועית

מסלול מוכוון
מה"ט

מסלול מוכוון
אקדמיה

חלוקה למסלולים - בהתאם
לנתוני הפתיחה ולשאיפות,
גמישות למעבר בין מסלולים

1. התנדבות | 2. שיפור כישורים | 3. הכנה להשכלה על-תיכונית ולתעסוקה

תקופה שנייה
(כשנה-עד שנתיים, תלוי
בתפקיד בהתנדבות)
לפחות 30 שעות בשבוע

איך תימדד ההצלחה של מסגרות המעבר?

מחקר אפקטיביות

השפעה על מדדי התוצאה של
המשתתפים בטווח הבינוני והארוך
אל מול קבוצת ביקורת של צעירים
דומים שלא השתתפו (מחייב יישום
מדורג)

נדרש איסוף נתונים לפני, תוך
כדי ואחרי התוכנית

חישוב התועלת

מראש
הערכת התועלת הפוטנציאלית אל
מול העלות הצפויה
בטווח הארוך
חישוב התועלת בפועל אל מול
העלות בפועל

מדדים ויעדים

השפעה על מדדי התוצאה
של המשתתפים בטווח הקצר
(עם סיום התוכנית), הבינוני והארוך
השגת היעדים המספריים
של מדדי הטווח הבינוני והארוך
בהלימה ליעדי המאקרו 2035 -
צמצום/סגירת פערים מול יהודים
בנפרד לנשים ולגברים, יעדים נפרדים עבור
רמות שונות של הישגים בבגרות

מדדי התוצאה של מסגרות המעבר

טווח ארוך

(2-4 שנים מסיום התוכנית)

- שיעור המסיימים השכלה על-תיכונית בישראל, בפרט בתחומים בתשואה גבוהה
- שיעור תעסוקה
- שיעור מעש
- שכר
- מדדים חברתיים*

טווח בינוני

(1-2 שנים מסיום התוכנית)

- שיעור המתחילים השכלה על-תיכונית בישראל (אקדמיה, מה"ט והכשרות מקצועיות), בפרט בתחומים בתשואה גבוהה
- שיעור תעסוקה בקרב אלו שלא מתחילים השכלה על-תיכונית
- שיעור מעש (סכום שני המדדים הקודמים)
- מדדים חברתיים*

טווח קצר

(עם סיום התוכנית)

- רמת מסוגלות בעברית
- אוריינות דיגיטלית
- כישורים רכים*
- תמונת עתיד תעסוקתית*
- מדדים חברתיים*
- זכאות לבגרות ואיכות הבגרות (לפי המסלולים הרלוונטיים)
- פסיכומטרי ויע"ל (לפי המסלולים הרלוונטיים)

מדדי הטווח הקצר הם בהלימה לכלי ההתערבות הספציפיים בכל מסלול/תוכנית (למשל, תוכנית שאין בה התערבות לשיפור בגרות לא תימדד על כך)

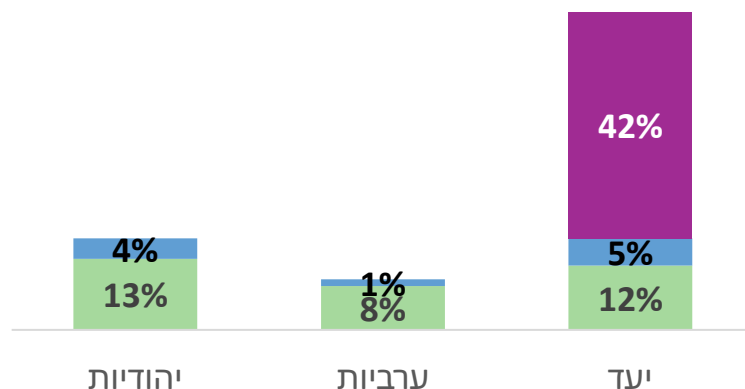
מדדי הטווח הבינוני והארוך הם זהים לכל המסלולים והמסגרות

* כישורים רכים, תמונת עתיד ומדדים חברתיים - יש להגיע להסכמה רחבה על הגדרת המדדים ואופן המדידה

יעדים מספריים לטווח הבינוני - נשים

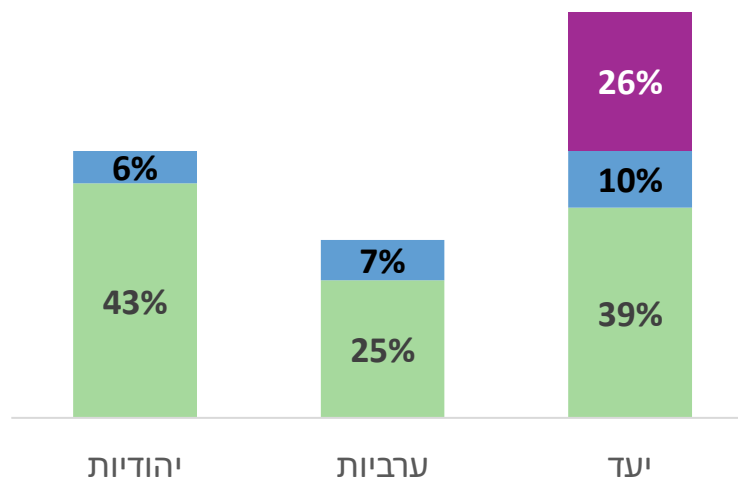

אינן עומדות בסף הקבלה למה"ט

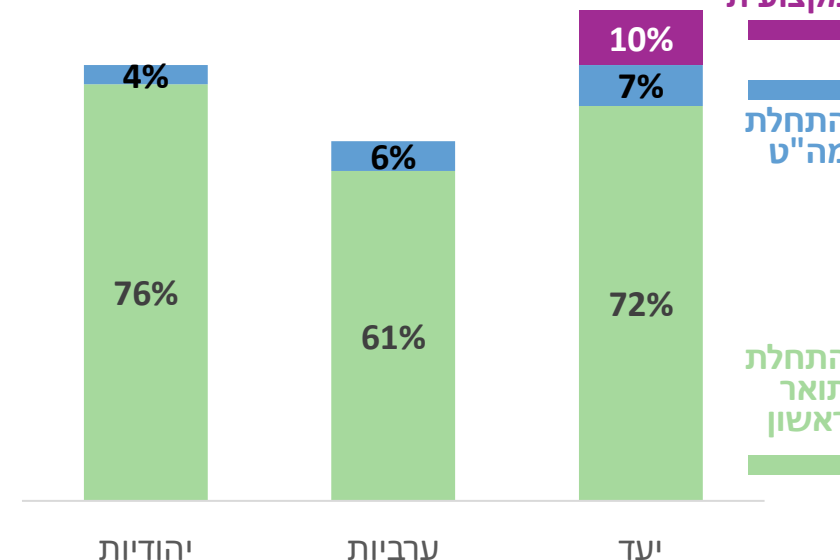
21% מבנות ה-18

זכאיות לבגרות שאינה אקדמית
או עומדות בסף הקבלה למה"ט**

24% מבנות ה-18

זכאיות לבגרות אקדמית*

55% מבנות ה-18

יעד מעש: עלייה מ-60% (2023) ל-85%

[לפירוט המתודולוגיה לחישוב היעדים](#)

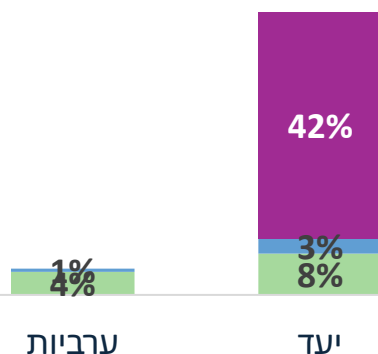
* בגרות מלאה הכוללת לפחות 4 יחידות באנגלית (רף מינימלי לאקדמיה).

** בגרות מלאה הכוללת רק 3 יחידות אנגלית, או בגרות חלקית הכוללת לפחות 2 יחידות בעברית, 3 יחידות באנגלית ו-3 יחידות במתמטיקה (רף מינימלי למה"ט).

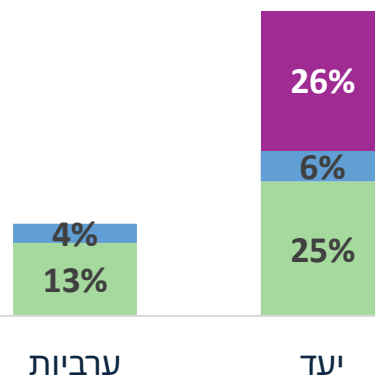
יעדים מספריים לטווח הארוך - נשים

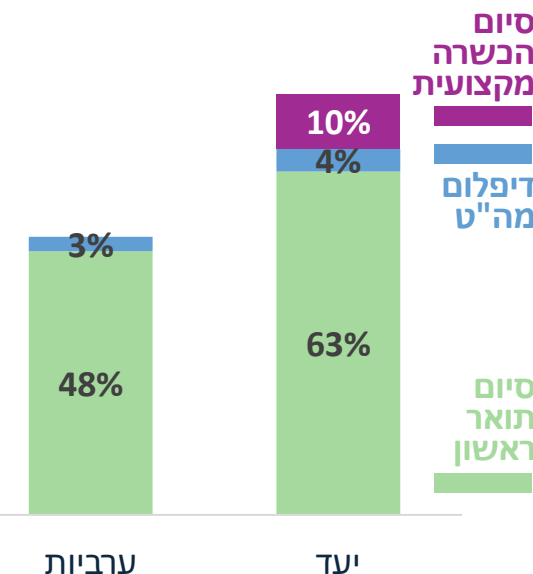
אינן עומדות בסף הקבלה למה"ט

זכאיות לבגרות שאינה אקדמית או עומדות בסף הקבלה למה"ט

זכאיות לבגרות אקדמית

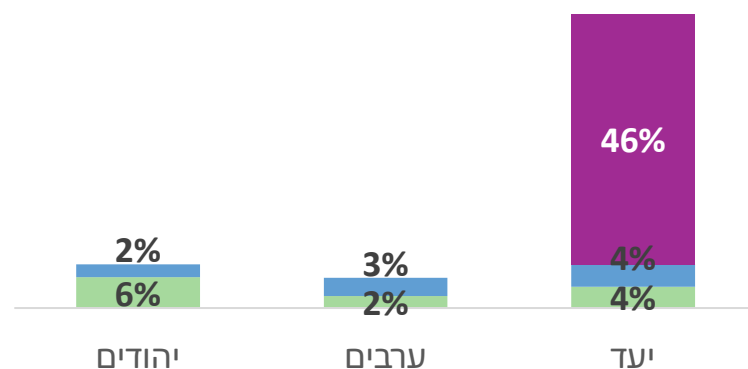
היעדים לסיום השכלה על-תיכונית נגזרים מיעדי ההתחלה ומיעדי צמצום הנשירה.

צמצום הנשירה מושפע הן ממסגרות המעבר והן מהתערבויות במסגרת האקדמיה, מה"ט וההכשרות המקצועיות

יעדים מספריים לטווח הבינוני - גברים

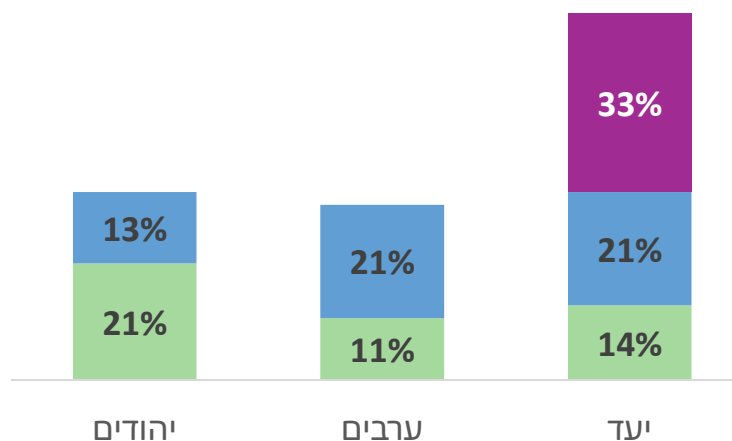

אינם עומדים בסף הקבלה למה"ט

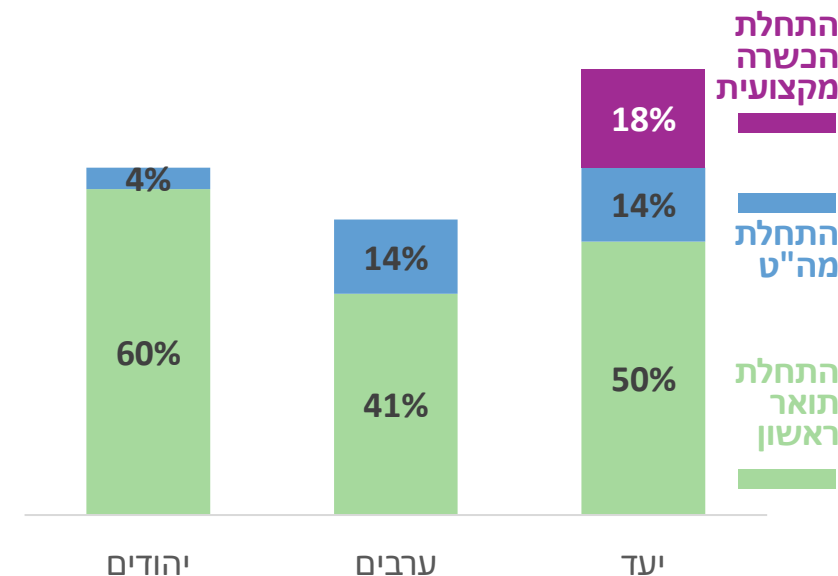
43% מבני ה-18

זכאים לבגרות שאינה אקדמית או עומדים בסף הקבלה למה"ט

23% מבני ה-18

זכאים לבגרות אקדמית

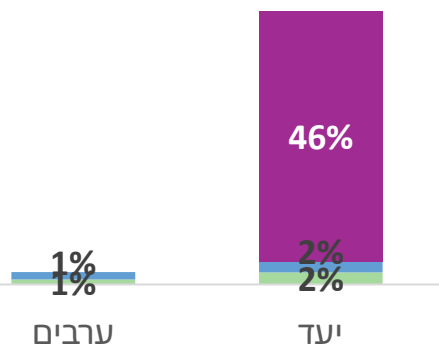
35% מבני ה-18

יעד מעש: עלייה מ-73% (2023) ל-82%

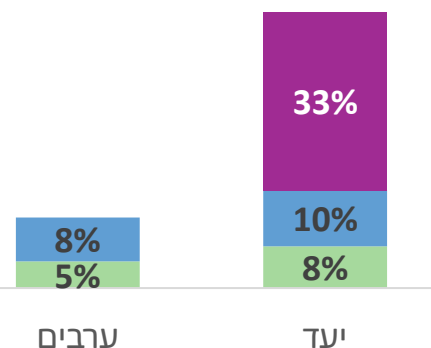
יעדים מספריים לטווח הארוך - גברים

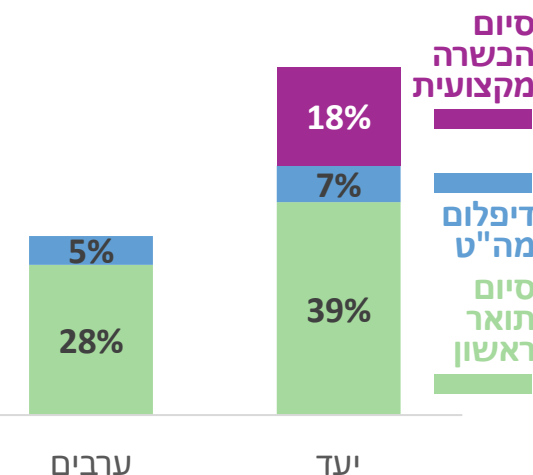
אינם עומדים בסף הקבלה למה"ט

זכאים לבגרות שאינה אקדמית או עומדים בסף הקבלה למה"ט

זכאים לבגרות אקדמית

הערכת התועלת הכלכלית הפוטנציאלית

התועלת לפרט היא הגידול הצפוי בסה"כ ההכנסה השנתית מעבודה (תעסוקה ושכר),
מגיל 18 ועד גיל 30, במונחי שקלים של 2022*

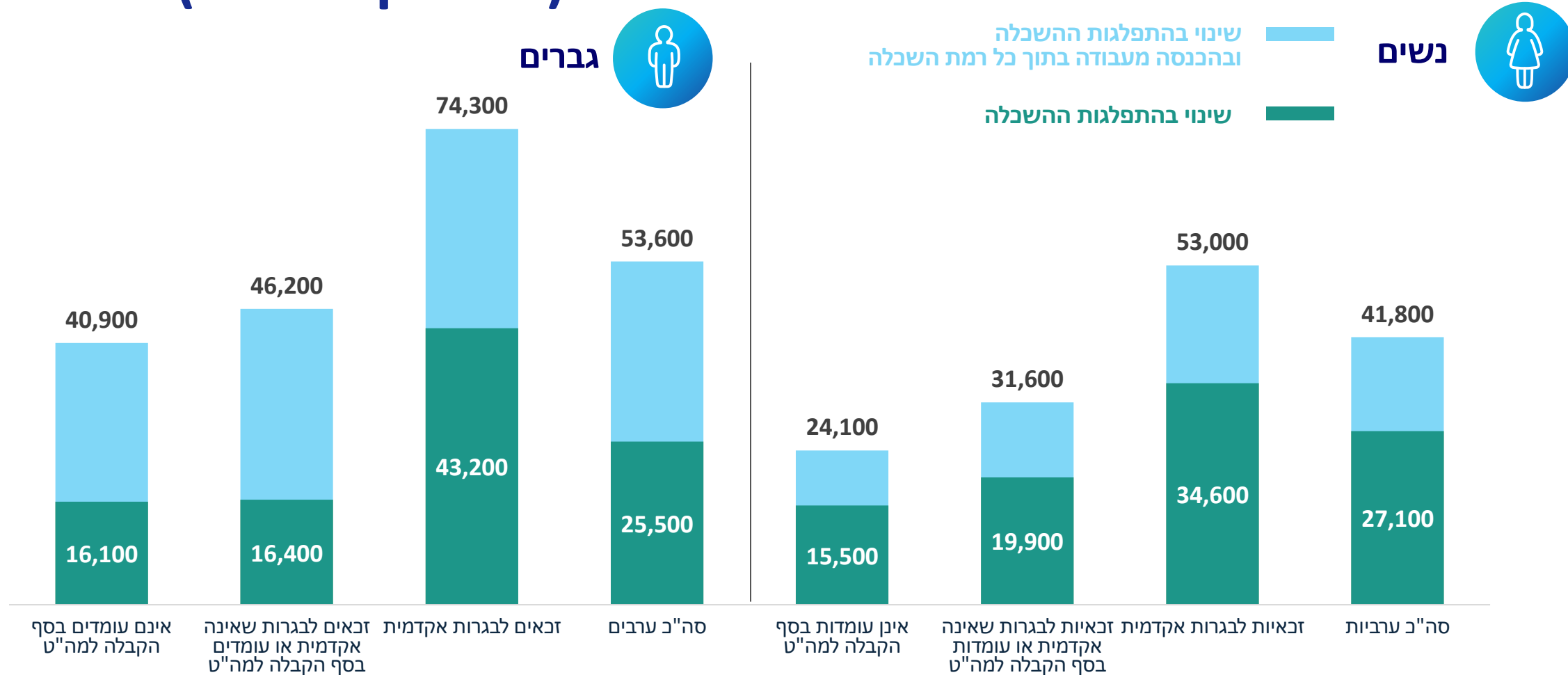
כתוצאה מרכישת כישורים, בחירות מושכלות יותר
ושינוי תמהיל תחומי הלימוד של נשים באקדמיה
ובמה"ט - בהתאם להנחת תשואה אחידה של 4%
בכל רמות ההישגים ורמות ההשכלה

כתוצאה מהשגת יעדי הטווח הארוך של עלייה
בשיעור מסיימי השכלה על-תיכונית - בהתאם
לתוואי ההכנסה מעבודה ברמות השכלה שונות

שיעור הגידול בהכנסה מעבודה הוא קירוב לשיעור הגידול בתוצר -
התועלת לפרט היא גם תועלת למשק

* ערך נוכחי מצטבר עד גיל 30 של ההכנסה השנתית מעבודה לפרט (כולל אפס לפרטים שאין להם הכנסה מעבודה), במחירי 2022, מהוון לגיל 18 לפי ריבית של 2%.

הערכת התועלת הכלכלית הפוטנציאלית לפרט: השינוי הצפוי בהכנסה מעבודה (תעסוקה ושכר)

השינוי הצפוי בערך הנוכחי המצטבר עד גיל 30 של ההכנסה השנתית מעבודה לפרט (כולל אפס לפרטים שאין להם הכנסה מעבודה), במחירי 2022, מהוון לגיל 18 לפי ריבית של 2%.

הערכת התועלת הכלכלית הפוטנציאלית

בחישוב השינוי הצפוי בהכנסה מעבודה לא נלקחו בחשבון:

דחיית הכניסה לשוק העבודה בשנה-
שנתיים, ובפרט אובדן ההכנסה
בתקופה זו - הפער בין ההכנסה
הפוטנציאלית בשוק העבודה לבין
השווי של התפוקה בהתנדבות
(ככל הנראה גורמת להערכת יתר)

ההכנסה מעבודה מגיל 31 ואילך
(הערכת חסר)

קיצור משך הלימודים
בהשכלה על-תיכונית
(גורם להערכת חסר של התועלת)

כמו כן, הניתוח לא מתייחס להשפעות נוספות ברמת המשק (גורמות להערכת חסר):

השפעה אפשרית של
שיפור במדדים
החברתיים על הכלכלה

השפעה אפשרית של
שיפור איכות השירותים
הציבוריים

השפעה אפשרית
של צמצום הפשיעה
על הכלכלה

השפעה על הוצאות והכנסות
הממשלה (שינוי בקצבאות או
במיסים)

"שוויון בנטל" ושירות חובה מנקודת מבט כלכלית

ה־OECD **לא משתמש** במונח "שוויון בנטל" במובן הישראלי-ציבורי של חלוקה שווה של שירות צבאי/אזרחי, אלא בהקשר של **נטל המס** וחלוקתו בין קבוצות.

בהקשר הישראלי של **שירות צבאי/אזרחי**, ה־OECD מדבר על:

- השירות הצבאי כמסגרת **שמפתחת כישורים ורשתות חברתיות ותעסוקתיות**
- הצורך בחלופות עבור מי שפטורים משירות צבאי
- חשיבות השירות האזרחי **בחיזוק לכידות חברתית**

הבנק העולמי מתייחס לגיוס כאל "מס סמוי" (implicit tax) - אובדן הכנסה ושכר בגלל תקופת השירות.

שירות חובה יכול להוביל לתוצאות כלכליות חיוביות רק אם הוא משפר את איכות ההשתלבות של צעירים בהשכלה ובתעסוקה או מניב תועלות כלכליות אחרות ברמת המשק, באופן שמפצה על דחיית הכניסה לשוק העבודה ועל העלויות הישירות.

שאלות פתוחות

01

איך ניתן לשלב בתוכנית של 30-40 שעות בשבוע גם התנדבות בהיקף משמעותי, גם כישורים וגם הכנה להשכלה ותעסוקה?

02

האם יש מקומות התנדבות איכותיים לקליטת כלל הצעירים הערבים בני ה-18, שההתנדבות בהם תניב תועלת לפרט ולמשק ותקדם את השגת המטרות הכלכליות והחברתיות?

03

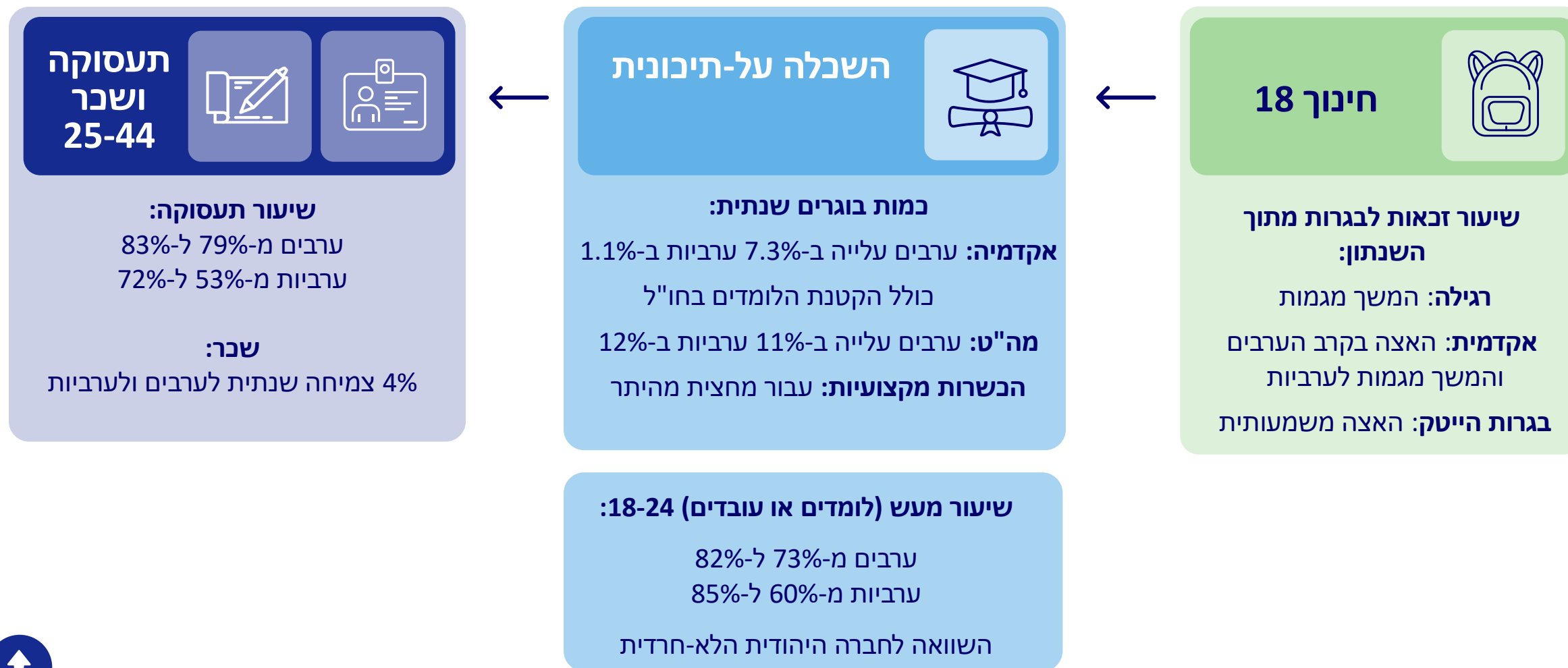
ללא שירות חובה, איך מביאים את הגברים לתוכנית אינטנסיבית - הכוון? מיתוג? דמי קיום?

04

איך יש לבנות את המנגנון להפעלת מסגרות המעבר - הגוף המתכלל והגופים המפעילים?

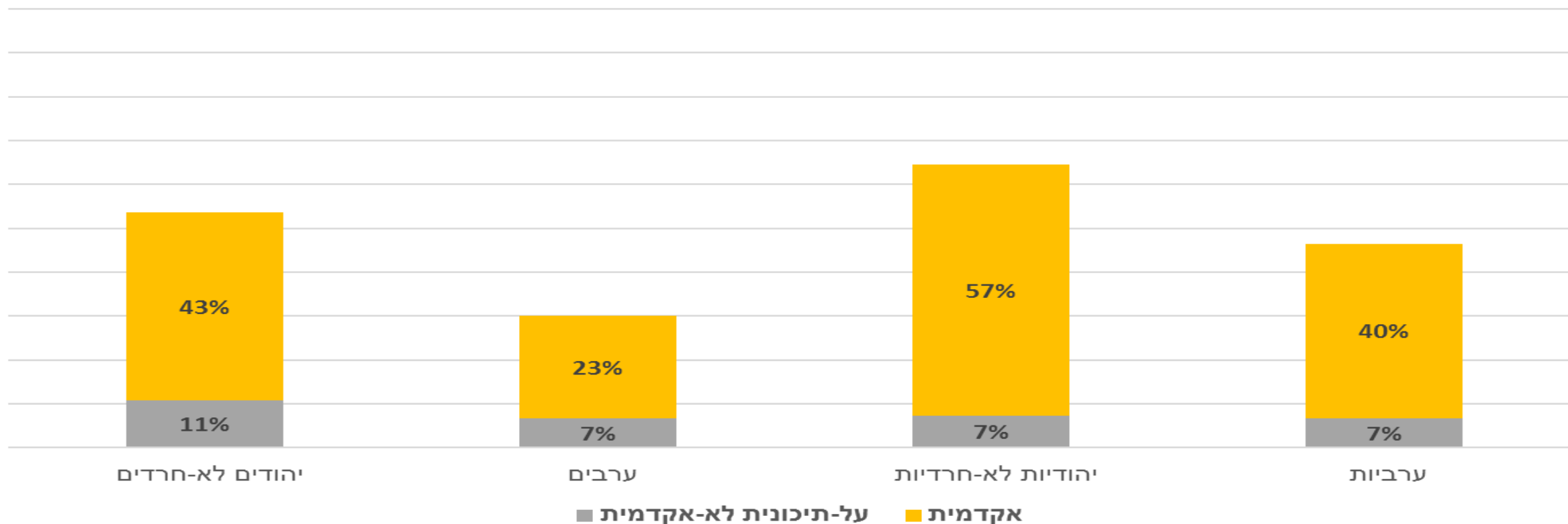
נספחים

יעדים לשנת 2035: חינוך - השכלה - תעסוקה

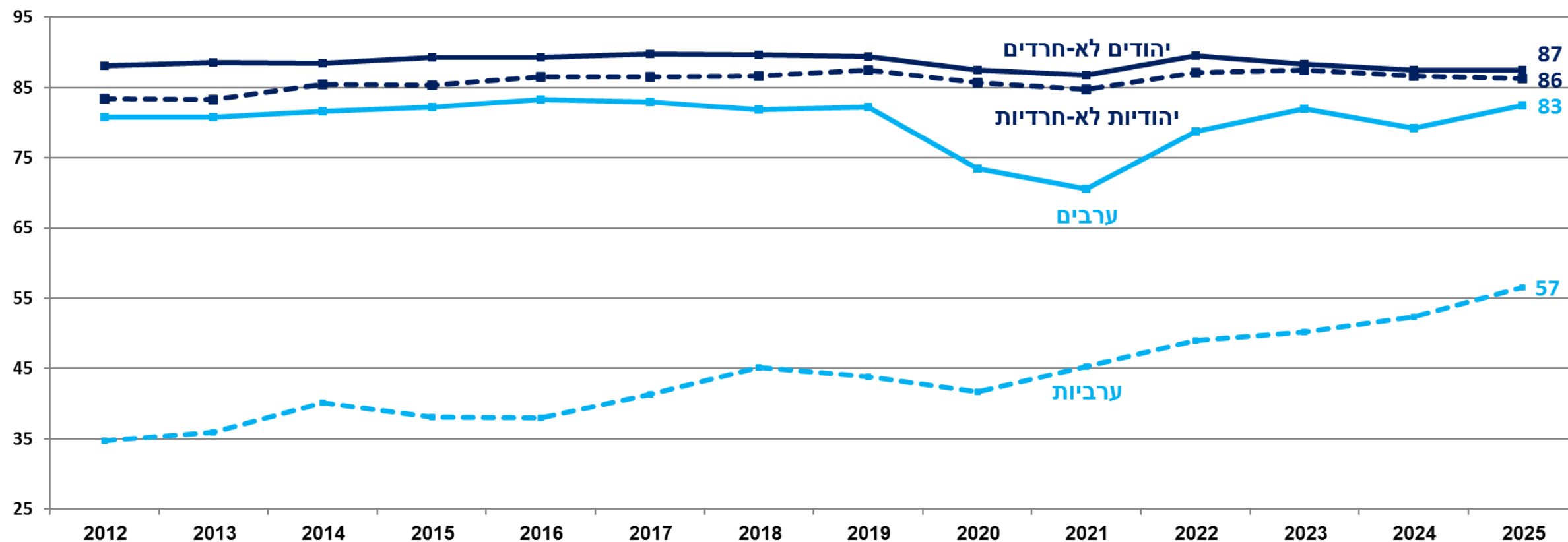
שיעור נמוך של ערבים וערביות בעלי השכלה על-תיכונית

שיעור בעלי השכלה על-תיכונית, בני 25-44, 2025

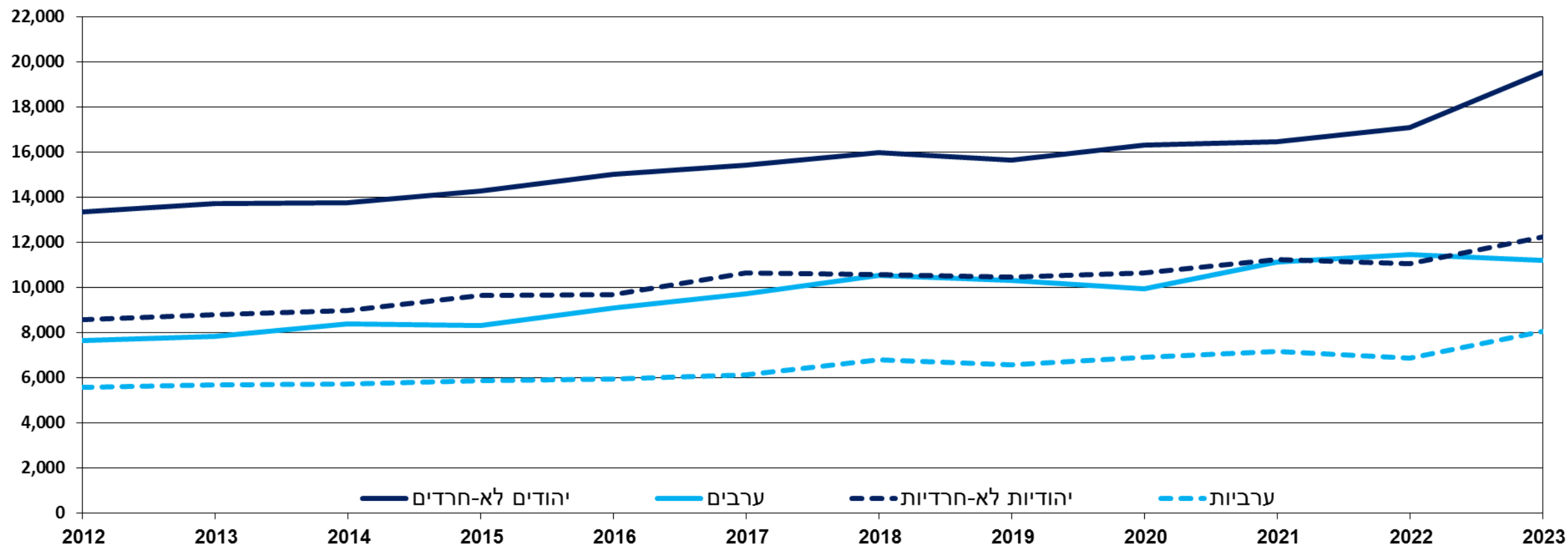
תעסוקת נשים ערביות בעלייה, אך עדיין נמוכה; גברים ערבים לא סוגרים את הפער

שיעור תעסוקה, בני 25-44

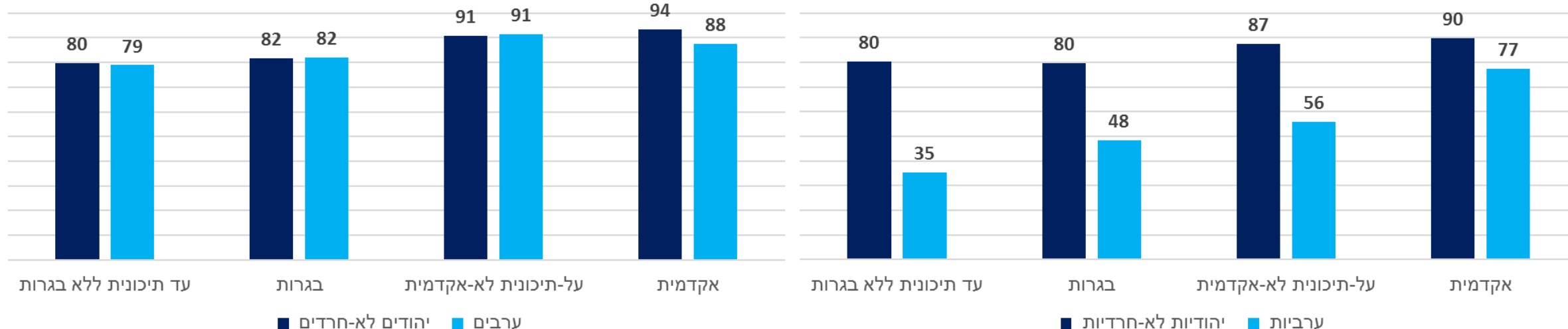
פערי שכר משמעותיים שכמעט ולא מצטמצמים על פני זמן

שכר חודשי ריאלי, בני 25-44

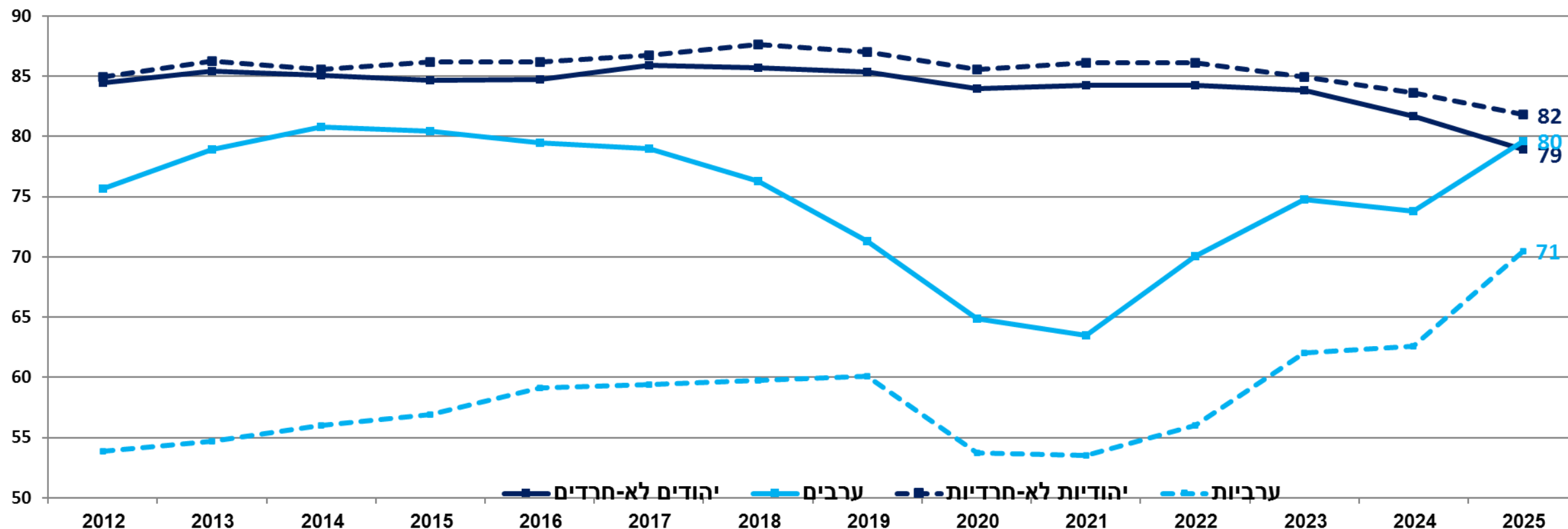
בקרב נשים פערים בשיעור התעסוקה גם בתוך כל רמת השכלה

שיעור תעסוקה, בני 25-44, 2025

שיעור המעש בעלייה, אך הנשים עדיין בפער

שיעור העובדים או לומדים, בני 18-24

רמות נמוכות יותר של אמון, מעורבות קהילתית ומעורבות אזרחית

מדדים חברתיים, בני 20-29, 2024

יהודים*	ערבים	
		אמון בזולת ובמוסדות
50%	6%	אמון כללי (ביטחון בזולת)
64%	36%	אמון במשטרת ישראל
		מעורבות קהילתית והתנדבותית
25%	13%	מעורבים בפעילות התנדבותית
		מעורבות אזרחית
13%	2%	מעורבות בחיים הציבוריים או הפוליטיים

* יהודים כולל חרדים.
מקור: עיבודי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי.

בחירת המדדים החברתיים

המטרה: לבחור מדדים חברתיים רלוונטיים, מתוקפים וניתנים למדידה למסגרות מעבר

קריטריונים לבחירה:

מתוקף מחקרית

המדד מופיע בספרות הבין לאומית של ה-OECD ונקשר לתוצאות כלכליות

מדד

המדד ניתן למדידה ובפרט בישראל

פער בין קבוצות בישראל

בחברה הערבית קיימים פער במדד ביחס לחברה היהודית

רלוונטי לכלי ההתערבות

המדד רלוונטי למסגרות מעבר ולהקשר הישראלי

בחרנו להתמקד בלכידות חברתית הכוללת ארבעה מדדים:

1. אמון בזולת ובמוסדות

2. תחושת שייכות וביטחון

3. מעורבות קהילתית והתנדבותית

4. מעורבות אזרחית

אמון בזולת ובמוסדות

- **אמון בזולת** – מידת האמון בכך שניתן לסמוך על אנשים אחרים.
- **אמון במוסדות** – מידת האמון בכך שמוסדות המדינה פועלים בהוגנות, באמינות ולטובת הציבור.

מדידה:

- **OECD**: שאלות סקר על אמון באנשים ובמוסדות (ממשלה, משטרה, מערכת המשפט).
- **ישראל (למ"ס)**: שאלות מקבילות על אמון בזולת ואמון במוסדות הציבוריים.

בני 20-29, 2024	ערבים	יהודים*
אמון כללי (ביטחון בזולת)	6%	50%
אמון בממשלה	21%	28%
אמון במערכת המשפט	37%	38%
אמון במשטרת ישראל	36%	64%

* יהודים כולל חרדים.

מקור: עיבודי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי.

תחושת שייכות וביטחון

- **תחושת שייכות** – המידה שבה אדם מרגיש חלק מהקהילה ומהחברה ומזוהה עמן.
- **ביטחון אישי** – המידה שבה אדם מרגיש בטוח בסביבת מגוריו ואינו חושש מאלימות או מפשיעה.

מידה:

- **OECD**: שאלות סקר על מידת תחושת השייכות לקהילה, לעיר או לחברה; שאלות מסקרים חברתיים על עמדות כלפי "השכן האחר" (כמדד לסובלנות וקבלה חברתית) - עד כמה אנשים מביעים חשש/אי־נוחות משכנים מדת/גזע אחרים; שאלה האם הפרט מרגיש בטוח ללכת לבד בשעות החשיכה באזור שבו הוא גר.
- **ישראל (למ"ס)**: שאלות על שביעות רצון מהיחסים עם השכנים; שאלה האם הפרט מרגיש בטוח ללכת לבד בשעות החשיכה באזור שבו הוא גר.

בני 20-29, 2024	ערבים	יהודים*
תחושת ביטחון ללכת לבד בחשכה באזור המגורים	55%	78%

* יהודים כולל חרדים.

מקור: עיבודי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי.

מעורבות קהילתית והתנדבותית

- מעורבות קהילתית והתנדבותית - מידת ההשתתפות של הפרט בפעילויות התנדבותיות וקהילתיות למען אחרים או למען הקהילה. פעילות זו מחזקת את ההון החברתי, מרחיבה רשתות חברתיות ותורמת להשתלבות חברתית ואזרחית.

מדידה:

- OECD: שאלות סקר הבוחנות האם המשיב השתתף בפעילות התנדבותית במהלך תקופת זמן מוגדרת.
- ישראל (למ"ס): שאלות על השתתפות בפעילות התנדבותית במהלך 12 החודשים האחרונים, מסגרת ההתנדבות והיקף הפעילות.

בני 20-29, 2024	ערבים	יהודים*
מעורבים בפעילות התנדבותית	13%	25%

* יהודים כולל חרדים.

מקור: עיבודי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי.

מעורבות אזרחית

- **מעורבות אזרחית** - השתתפות של אזרחים בפעילויות המאפשרות להם להשפיע על החברה שבה הם חיים, כגון הצבעה, השתתפות פוליטית, התנדבות ושירות קהילתי.

מדידה:

- **OECD**: שיעור הצבעה בבחירות לפי נתוני הצבעה בפועל, שאלות סקר בחירות, או כוונה להצביע בעתיד; שאלות מסקרים חברתיים על השתתפות בפעילויות פוליטיות כגון חתימה על עצומות, השתתפות בהפגנות, יצירת קשר עם נבחר ציבור או שיתוף תוכן פוליטי; שאלות מסקרים חברתיים על תחושת היכולת להשפיע על מדיניות הממשלה.
- **ישראל (למ"ס)**: שאלות מקבילות בסקר החברתי.

בני 20-29, 2024			ערבים	יהודים*
מעורבות בחיים הציבוריים או הפוליטיים, ברמה המקומית או הארצית			2%	13%

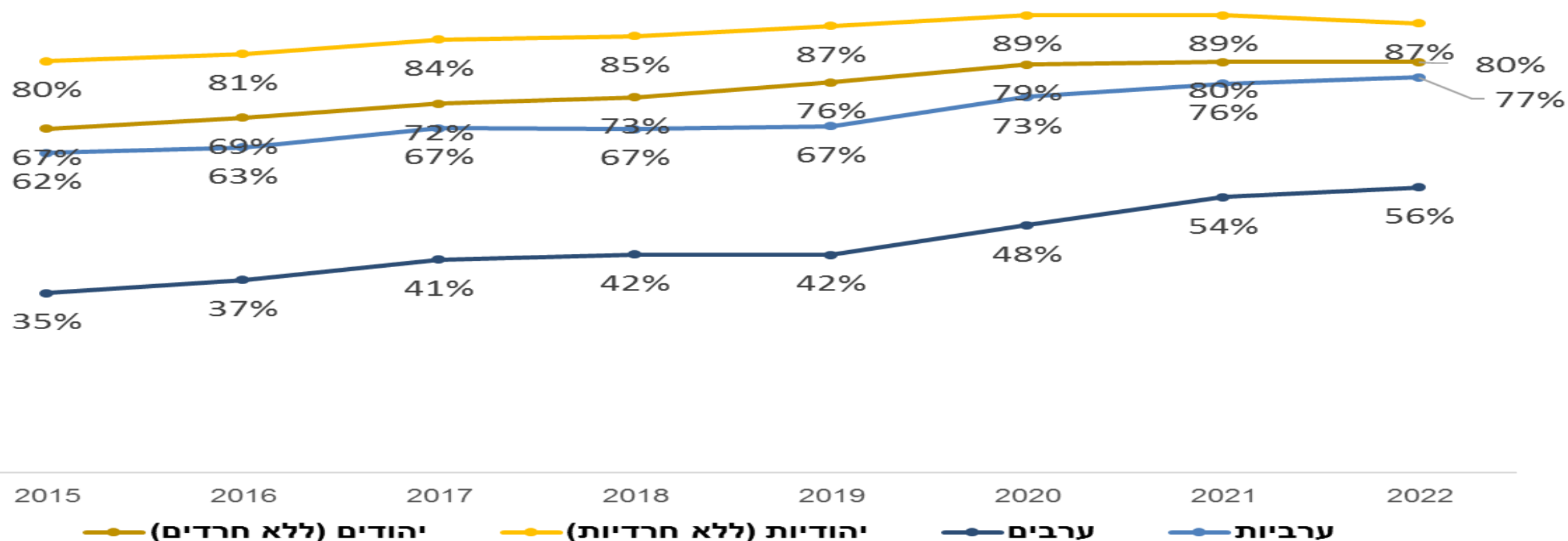
* יהודים כולל חרדים.

מקור: עיבודי מכון אהרן לנתוני הסקר החברתי.

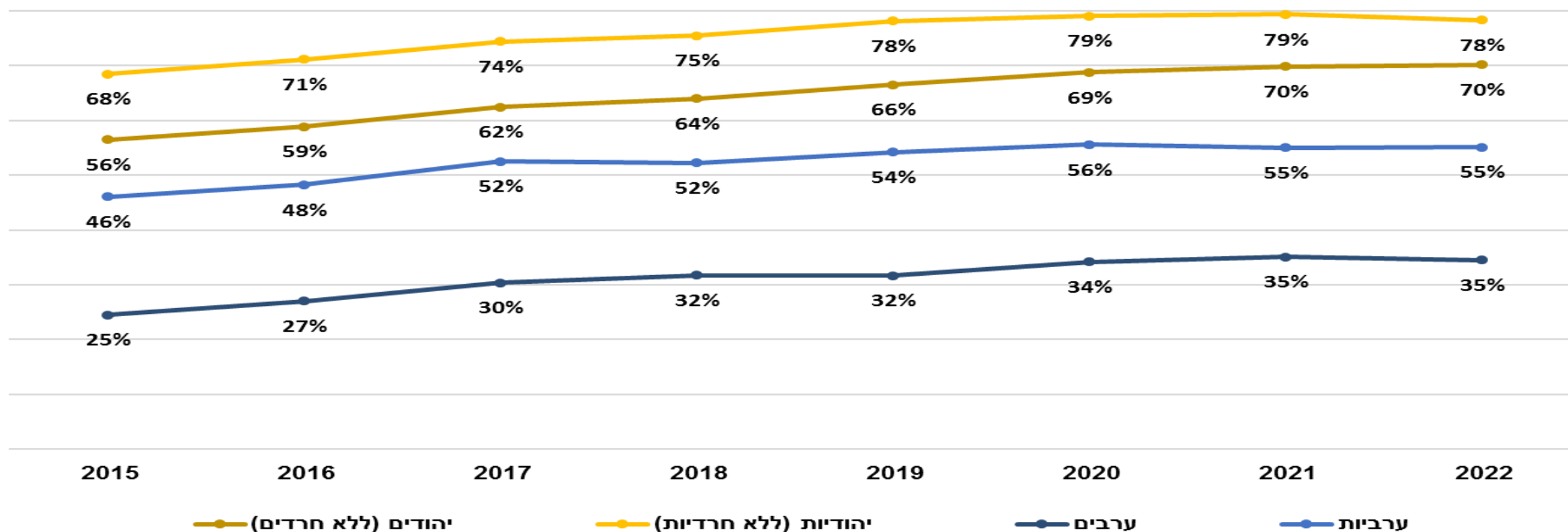
שיעור הזכאות לבגרות בקרב ערבים וערביות עולה, אך עדיין בפער בעיקר בקרב הבנים

שיעור בני ה-18 הזכאים לבגרות

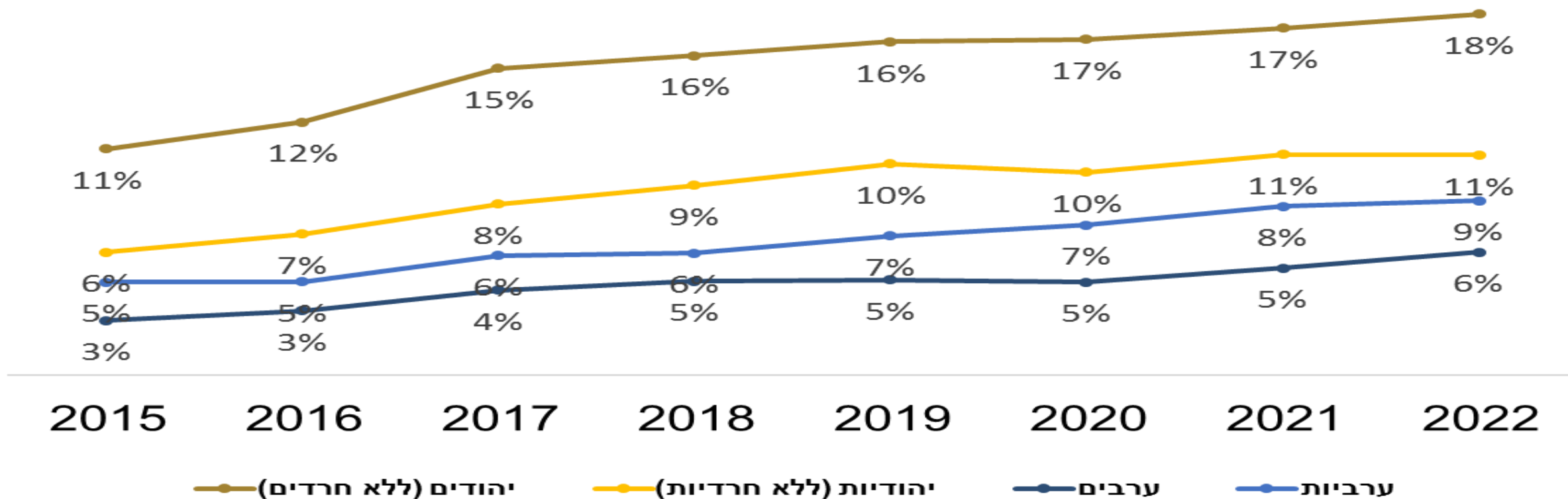
עלייה בזכאות לבגרות אקדמית, אך הפערים נשמרים

שיעור בני ה-18 הזכאים לבגרות אקדמית (בגרות מלאה הכוללת לפחות 4 יחידות אנגלית)

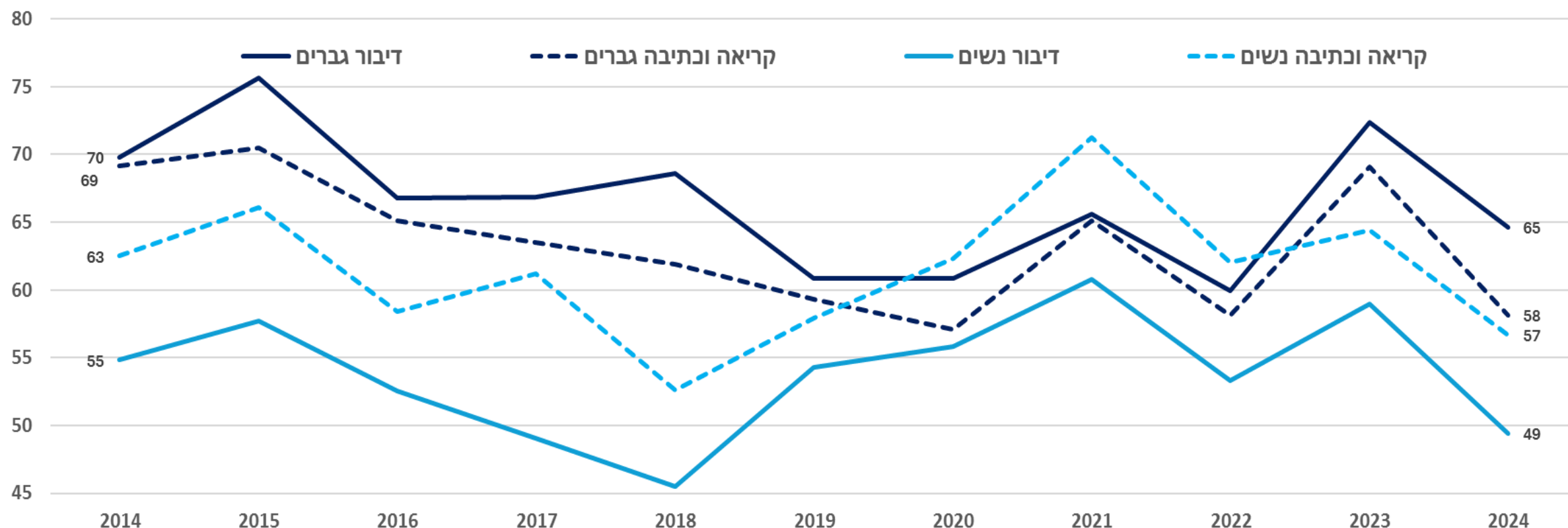
עלייה מתונה בזכאות לבגרות הייטק בקרב ערבים וערביות, אך הפער גדל

שיעור בני ה-18 הזכאים לבגרות הייטק (בגרות מלאה הכוללת 5 יחידות במתמטיקה, 5 יחידות באנגלית ו-5 יחידות בפיזיקה ו/או במדעי המחשב

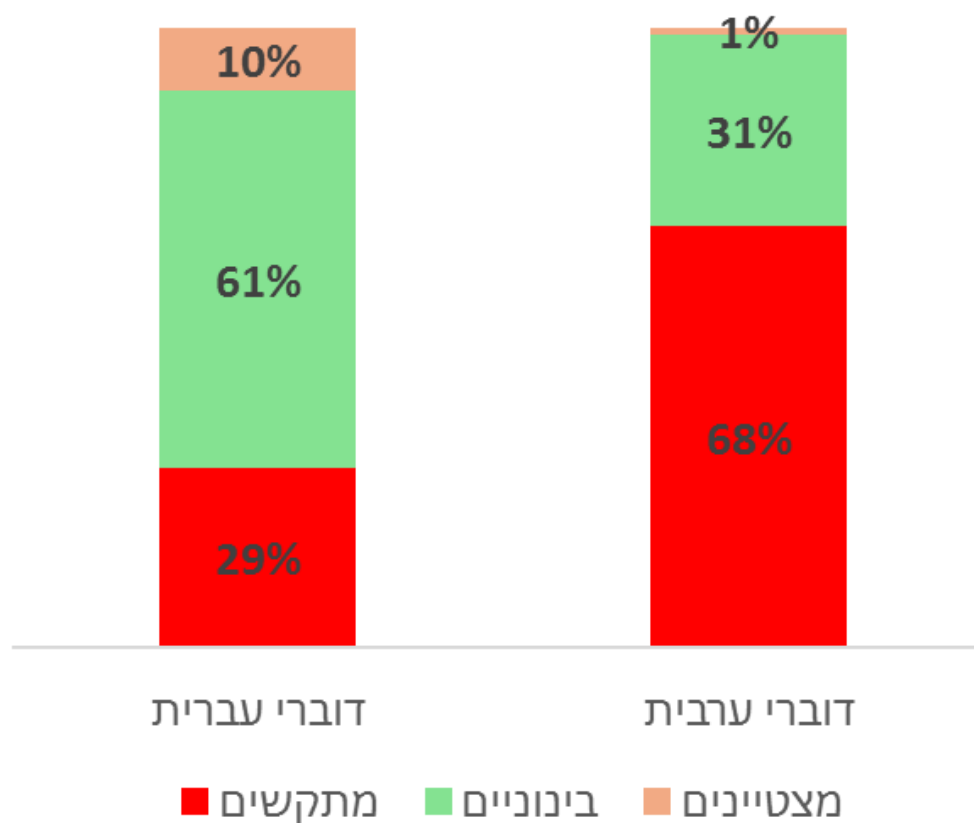
מסוגלות נמוכה בעברית, וללא שיפור על פני זמן

שיעור הערבים המדווחים על רמת עברית גבוהה לכל הפחות, בני 20-29

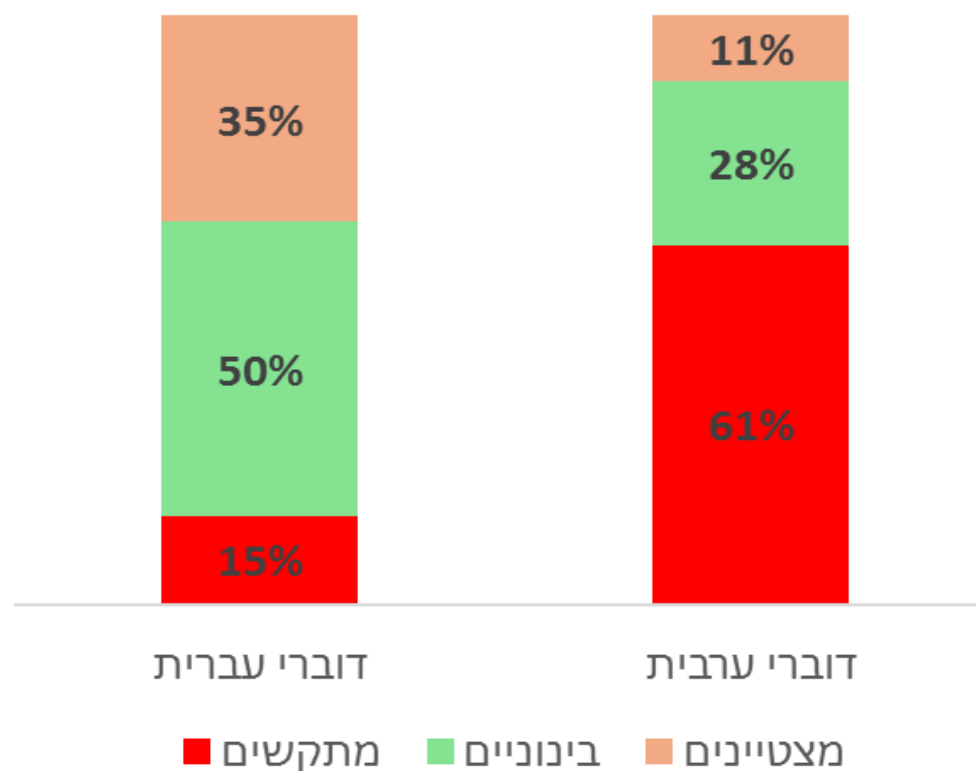
קרוב ל-70% מהתלמידים הערבים מתקשים במתמטיקה, שיעור המצטיינים בקרב דוברי ערבית אפסי

התפלגות הישגים במתמטיקה במבחן PISA, 2022

מעל 60% מהתלמידים הערבים מתקשים בחשיבה יצירתית, לעומת 15% בלבד מדוברי העברית

התפלגות הישגים בפרק חשיבה יצירתית במבחן PISA, 2022

מסגרות המעבר הקיימות לחברה הערבית

5 מסלולים מוכרים ומתוקצבים על ידי המדינה:

שירות אזרחי לאומי כ-4,000 בשנה	מכוני מנהיגות (משרד החינוך והרשות לפיתוח כלכלי של החברה הערבית) כ-500 בשנה	מיזם מידד (קרנות הביטוח הלאומי) כ-250 בשנה	שנת התפתחות תעסוקתית ו-Gap Year (משרד העבודה) כ-500 בשנה	יתד - תוכנית לאומית לצעירים וצעירות במצבי סיכון (משרד הרווחה)
--	---	---	---	---

חלוקת המסגרות הקיימות (ממשלה ופילנתרופיה) לפי מסלולים/קהלי יעד:

מסלולים לאקדמיה	מסלולים למה"ט	מסלולים לבעלי השכלה תיכונית ומטה	יתד - תוכנית לצעירים וצעירות במצבי סיכון	מיועדים לכולם
• קימם • אלראזי (אג'יק) • ברידג'טק (אג'יק) • המכון למנהיגות אנטלאקה • רואד • מכינות קדם אקדמיות	• מכינה טכנולוגית	• שנת התפתחות תעסוקתית • Gap Year	• נור • אפיקים • מכרז למסגרת מעבר לגברים ערבים בסיכון	• שירות אזרחי לאומי, בפרט מיזם תנופה • שנת שירות • מכוני מנהיגות (יכול להיות גם מסווג תחת אקדמיה) • המכינה הבדואית למנהיגות • מיזם מידאד

חשיפה והנגשה במהלך התיכון

הכוון לבחירות אופטימליות בהשכלה תיכונית, בהשכלה על-תיכונית ובתעסוקה בצמתי החלטה רלוונטיים הוא מרכיב מרכזי במענים על הרצף לצעירים ערבים

ההכוון במהלך התיכון (כיתות י'-יב') צריך לכלול גם חשיפה והנגשה למסגרות המעבר הקיימות והתרומה של השתתפות בהן - לתלמידים, להורים ולצוות החינוכי

שאלה למחשבה - מי אחראי על חשיפה והנגשה למסגרות המעבר במהלך התיכון?

הגוף שאמור להיות אחראי על כלל ההכוון בתיכון (לכשיהיה גוף כזה)? | הגוף המתכלל של מסגרות המעבר (לכשיהיה גוף כזה)? | כל מסגרת מעבר בנפרד?

אבחון ומיון להשתלבות במסלול ספציפי בתוך מסגרות המעבר

איסוף מידע על הצעיר למטרת המיון והאבחון

הישגים בבגרות

כישורים - מסוגלות בעברית, אוריינות דיגיטלית, כישורים רכים ותמונת עתיד

אבחון יכולות, פוטנציאל והעדפות

על התהליך לכלול מפגשים פרטניים וקבוצתיים

מיון למסלול/תוכנית ספציפיים בתוך מסגרות המעבר

1. התנדבות (בכל המסלולים)

התנדבות מתואמת חיובית עם מדדים חברתיים

ההתנדבות צריכה להיות משמעותית מבחינת ההיקף והתוכן

- לפחות 20 שעות התנדבות בשבוע (דוגמאות להיקפי התנדבות בעולם)
- הכשרה איכותית לתפקיד בו הצעיר יתנדב - התאמה בין אורך התוכנית כולה להיקף ההכשרה הנדרשת
- תפקיד שמפתח כישורים קוגניטיביים ולא-קוגניטיביים
- תפקיד שמספק תחושת אחריות ומשמעות
- ממשק עם החברה הישראלית הכללית (דוברת העברית)
- יתרון לתפקיד התואם לתוכניות הלימודים והתעסוקה של הצעיר
- קליטה וליווי על-ידי גורם מקצועי במקומות ההתנדבות

כדי למקסם את התועלת מההתנדבות לחברה ולכלכלה כולה

- ההתנדבות צריכה לשפר את איכות השירותים הציבוריים
- המתנדבים לא מחליפים עובדים קיימים אלא משלימים אותם

מקומות התנדבות לדוגמא - מד"א, בתי חולים, איחוד הצלה, כיבוי אש, שיטור, משרדים ממשלתיים

התנדבות היא מעורבות קהילתית, ובנוסף מתואמת עם מדדי אמון ושייכות

לפי ה-OECD התנדבות עשויה לחזק הון חברתי, אמון בזולת, אמון במוסדות ותחושת שייכות, לצד טיפוח ערכים של שיתוף פעולה, סולידריות ואחריות אזרחית.

מחקרים אמפיריים שנעשו בנורבגיה, צ'כיה ובריטניה מצביעים כי התנדבות קשורה לעלייה ב:

תחושת שייכות
ולכידות חברתית

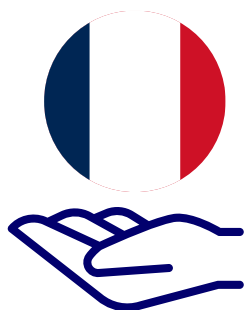
אמון במוסדות

אמון בזולת

ההשפעה על אמון בזולת ובמוסדות אינה אחידה ותלויה בהקשר המוסדי של המדינה ובסוג הארגון שבו מתנדבים.

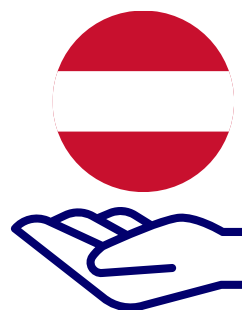

היקפי התנדבות במסגרות מעבר בעולם

שירות לאומי-אזרחי בצרפת:

12-6 חודשים
35-24 שעות שבועיות

שנת התנדבות באוסטריה:

12-6 חודשים
34-20 שעות שבועיות

שנת התנדבות בגרמניה:

6-18 חודשים
היקף ההתנדבות הוא בד"כ
מקביל למשרה מלאה

2. שיפור כישורים (בכל המסלולים)

- קורס במסוגלות בעברית - בהתאם לרמה הנחוצה במהלך מסגרת המעבר, וכן ביחס לרמה הנדרשת בסוף המסלול לצורך השתלבות במסגרת ההמשך
- קורס באוריינות דיגיטלית ו-AI, כולל לשימוש בשירותים ממשלתיים
- סדנאות כישורים רכים

שיפור הכישורים יגיע הן מהפעולות הישירות הללו, והן מרכיבי ההתנדבות וההכנה להשכלה למשל שיפור המסוגלות בעברית יכול להגיע הן מקורסים ייעודיים והן מלימודים או התנדבות במסגרות מעורבות; שיפור הכישורים הרכים יכול להגיע הן מסדנאות ייעודיות והן מהתנדבות

3. הכנה להשכלה על-תיכונית ולתעסוקה

מסלול מוכוון תעסוקה

כלים להשתלבות בשוק
העבודה (הכנה לראיונות,
מתן כלים לחיפוש משרות,
מפגשים עם Role Models
וכו')*

מסלול מוכוון הכשרה מקצועית

קורס מתמטיקה ואנגלית,
בהתאם לרמה הנדרשת
בהכשרות מקצועיות
איכותיות

מסלול מוכוון מה"ט

- השלמה ושיפור בגרויות
לפחות למינימום הנדרש
במה"ט
- קורס מתמטיקה ואנגלית,
כולל במסגרת המכינות
למה"ט

מסלול מוכוון אקדמיה

- השלמת ושיפור בגרויות
- הכנה לפסיכומטרי ויע"ל
- קורסים במוסדות
אקדמיים בישראל, כולל
במסגרת המכינות

הכוון: מידע על אפשרויות לימודים על-תיכוניים ותעסוקה, ייעוץ אישי לגיבוש זהות תעסוקתית, כישורי ניהול קריירה

* המשתתפים במסלולים האחרים יקבלו כלים להשתלבות בשוק העבודה בתום הלימודים ע"י המוסדות ולא במסגרת המעבר

איסוף נתונים למדידה ובחינת אפקטיביות

בתחילת התוכנית

- משתני רקע דמוגרפיים (לדוגמא - השכלת הורים)

בתחילת ובסיום התוכנית

- רמת מסוגלות בעברית
- אוריינות דיגיטלית
- כישורים רכים
- תמונת עתיד תעסוקתית
- מדדים חברתיים
- זכאות לבגרות ואיכות הבגרות (לפי המסלולים הרלוונטיים)
- פסיכומטרי ויע"ל (לפי המסלולים הרלוונטיים)

במהלך ארבע השנים מסיום התוכנית (מדידה מדי שנה)

- התחלת השכלה על-תיכונית (מוסד ותחום)
- סיום השכלה על-תיכונית (מוסד ותחום)
- תעסוקה
- שכר

מתודולוגיה לחישוב היעדים

מדדים שעבורם מוגדרים יעדים:

- טווח בינוני - שיעור המתחילים תואר ראשון, שיעור המתחילים מה"ט, שיעור המתחילים הכשרה מקצועית, שיעור הנמצאים במעש
- טווח ארוך - שיעור המסיימים תואר ראשון, שיעור מדופלמי מה"ט, שיעור המסיימים הכשרה מקצועית, שיעור הנמצאים במעש

נתונים:

- ערבים - ילידי 1998 (בני 24 ב-2022).
- יהודים - ילידי 1995 (בני 27 ב-2022).
- מתחילי תואר ראשון בישראל עד גיל 24/27, מתחילי מה"ט עד גיל 24/27

מתודולוגיה לחישוב היעדים - המשך

קביעת היעדים:

- התחלת תואר ראשון: סגירת 50% מהפער בשיעור המתחילים תואר ראשון לגברים ו-75% מהפער לנשים
- התחלת מה"ט: סגירת מלוא הפער בשיעור המתחילים תואר ראשון או מה"ט, תוך השגת היעד להתחלת תואר ראשון וללא ירידה בשיעור התחלת מה"ט אל מול המצב הקיים
- התחלת הכשרה מקצועית: מחצית מהצעירים שלא מתחילים תואר ראשון או מה"ט
- סיום תואר ראשון: בהתאם ליעדי ההתחלה וסגירת מלוא הפער בשיעור המסיימים מתוך המתחילים
- דיפלום מה"ט: בהתאם ליעדי ההתחלה וסגירת 50% מהפער בשיעור המסיימים מתוך המתחילים
- סיום הכשרה מקצועית: בהתאם ליעדי ההתחלה ובהנחה 100% מסיימים מתוך המתחילים
- מעש: סגירת מלוא הפער בהתאם ליעדי המאקרו ל-2035

אם יוקמו מסגרות שיפנו לאוכלוסיות ספציפיות (למשל בדואים, מצטיינים) יהיה צורך להגדיר עבורן יעדים מותאמים

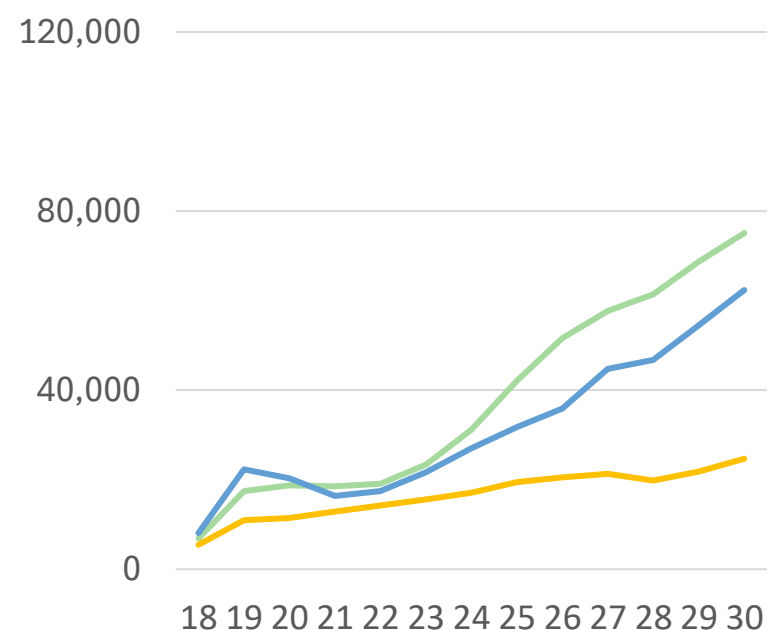
יעד להשתלבות בהכשרות מקצועיות

בהתאם לדוח וועדת 2030, על הצעירים שפונים להכשרות מקצועיות להשתלב בהכשרה אשר עומדת בקריטריון איכות - היקף של מעל 400 שעות ותשואה של 6% לפחות, במונחי שכר (מול השכר הצפוי לבוגרים במידה ולא היו עוברים את ההכשרה). קריטריון האיכות עבור הכשרות קצרות יותר יעמוד על תשואה של 4% לפחות.

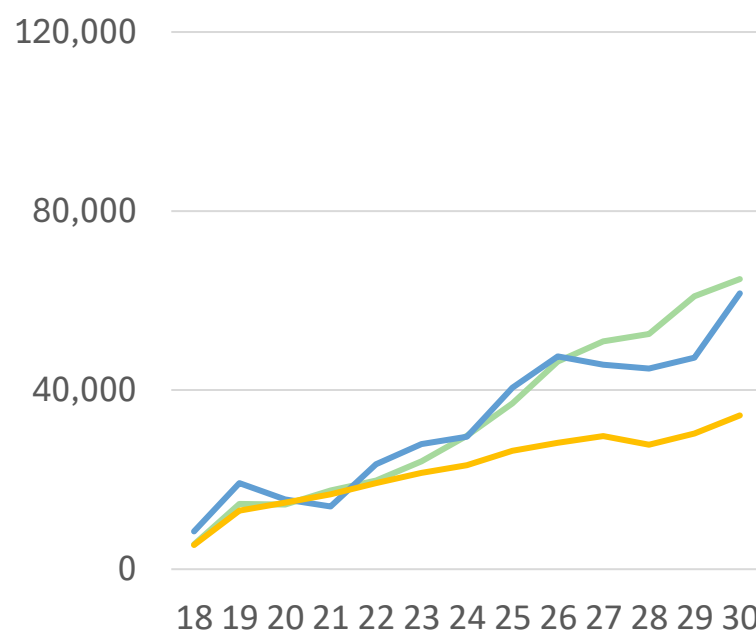

הכנסה שנתית מעבודה ברמות השכלה על-תיכונית שונות - נשים ערביות

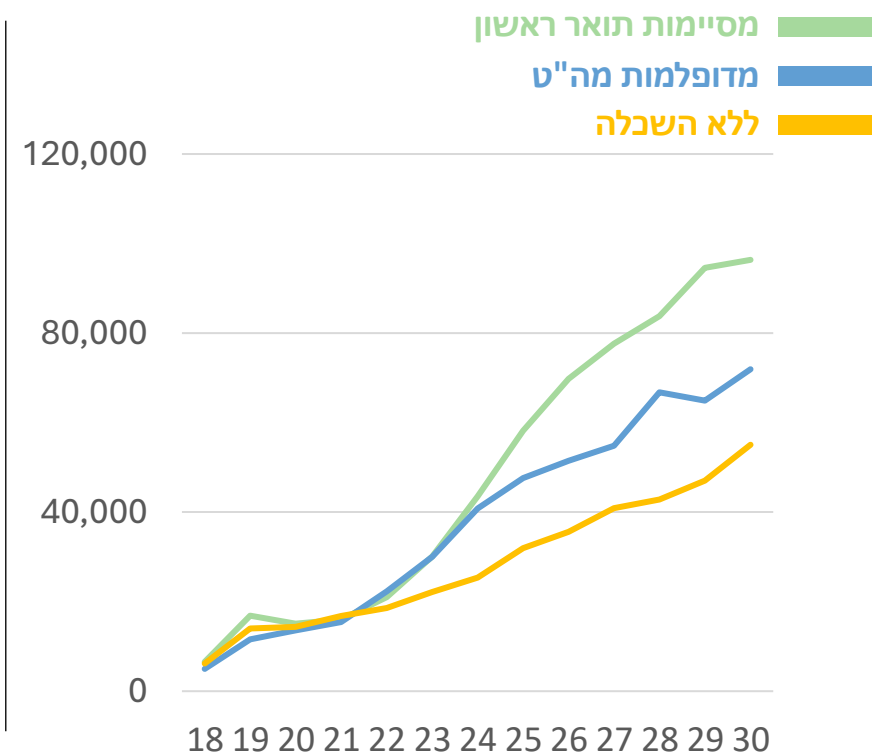
אינן עומדות בסף הקבלה למה"ט

זכאיות לבגרות שאינה אקדמית
או עומדות בסף הקבלה למה"ט

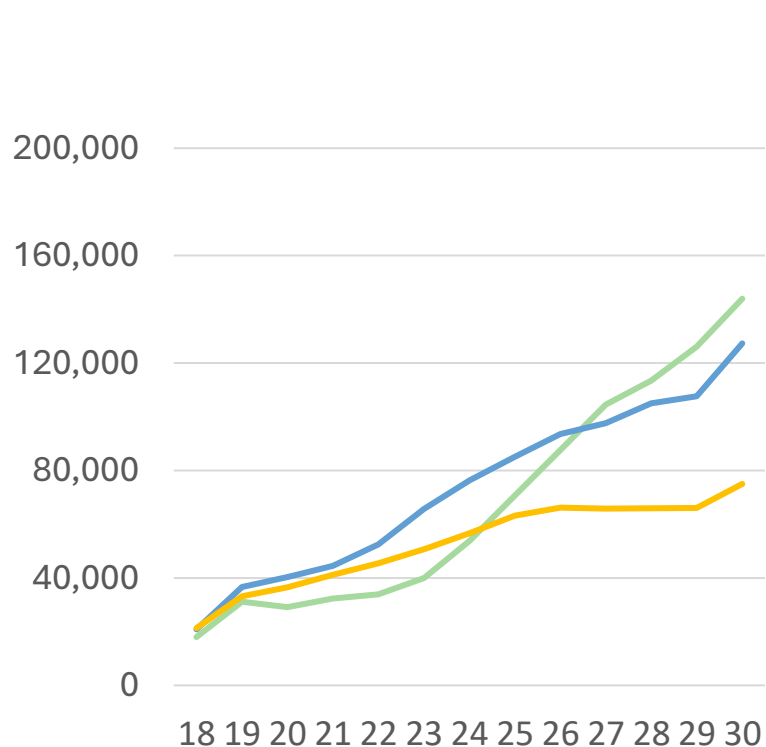
זכאיות לבגרות אקדמית

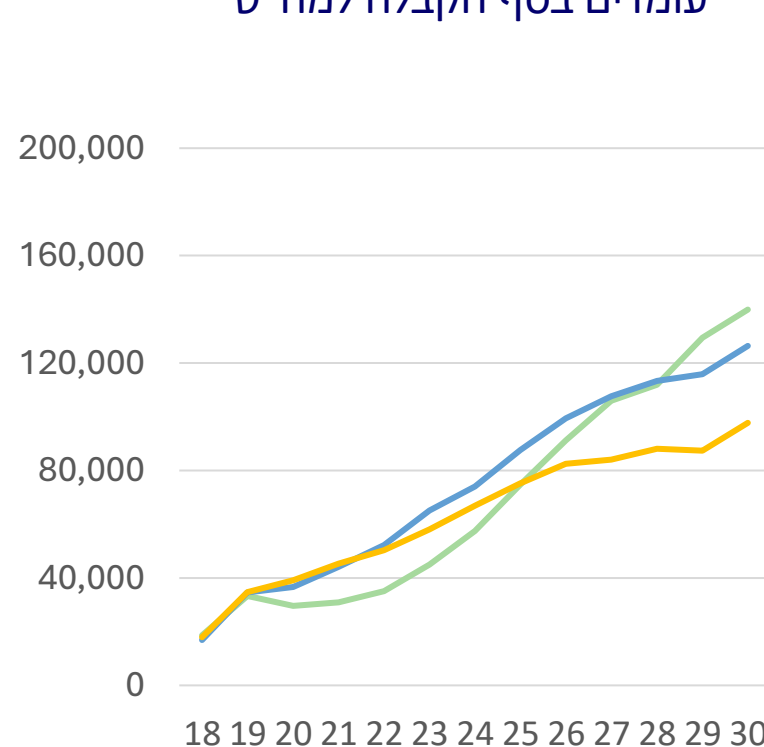
הכנסה שנתית מעבודה לפרט (כולל אפס לפרטים שאין להם הכנסה מעבודה), במחירי 2022. ילידות 1992 (בנות 30 ב-2022). החלוקה לרמות השכלה על-תיכונית היא בהתאם לסטטוס סיום תואר ראשון בישראל או דיפלומה מה"ט בגיל 30.

הכנסה שנתית מעבודה ברמות השכלה על-תיכונית שונות - גברים

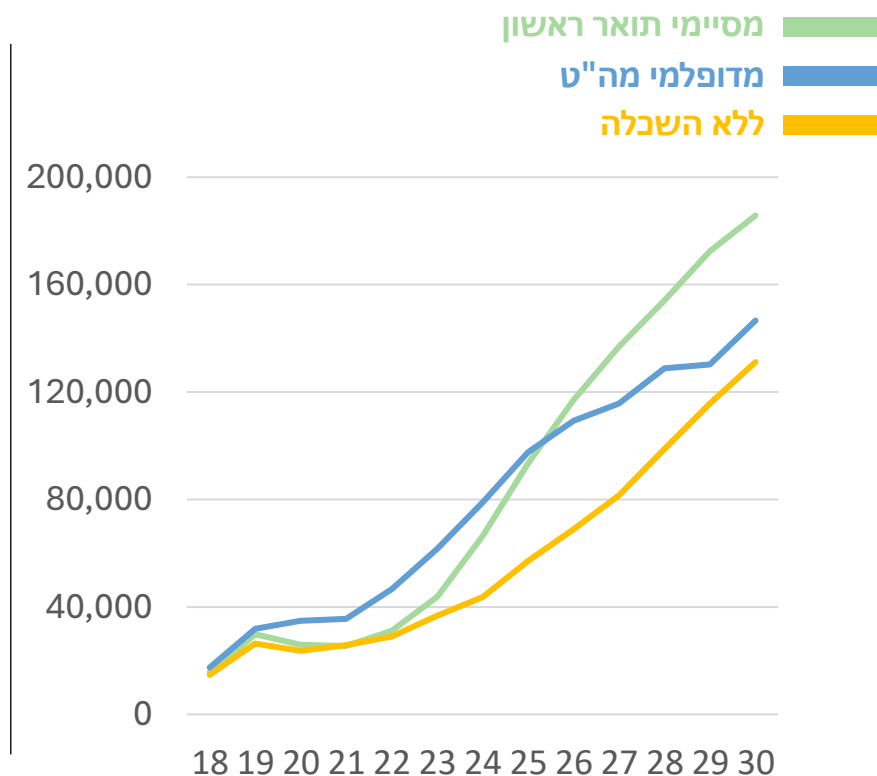
אינם עומדים בסף הקבלה למה"ט

זכאים לבגרות שאינה אקדמית או עומדים בסף הקבלה למה"ט

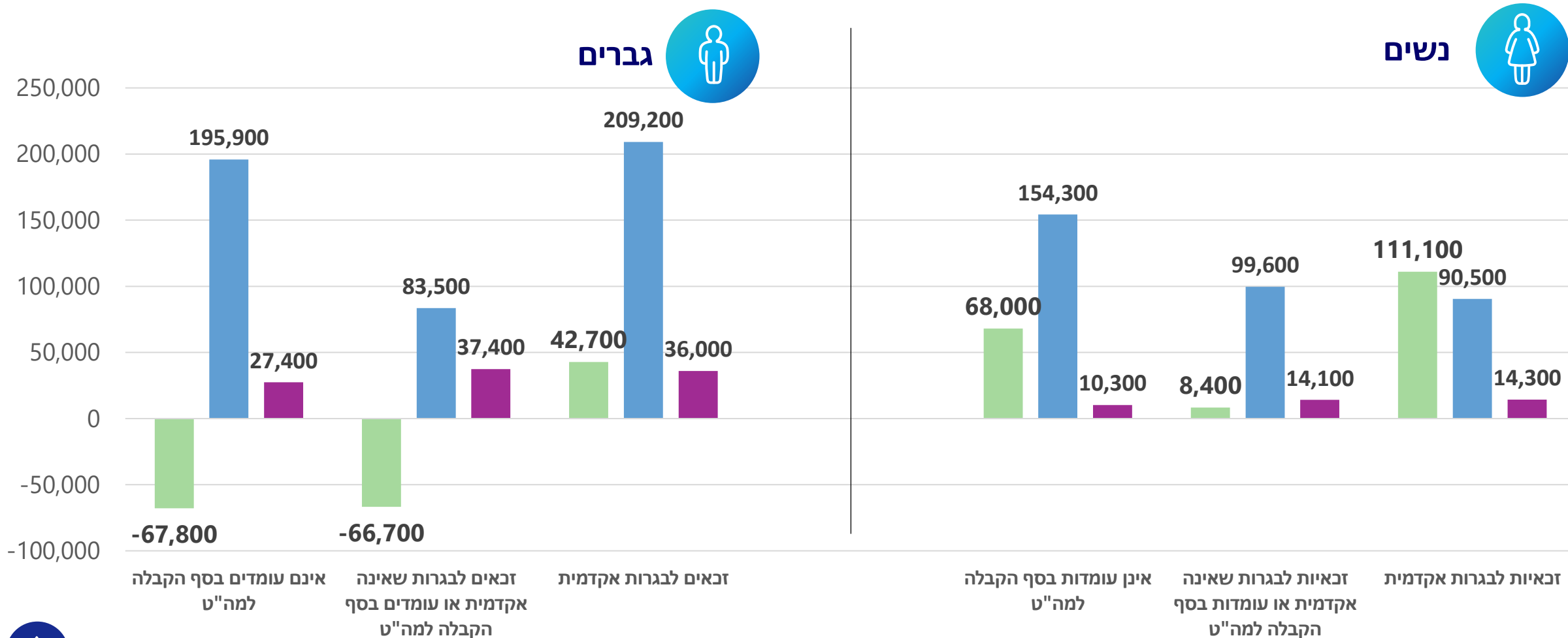
זכאים לבגרות אקדמית

הכנסה שנתית מעבודה לפרט (כולל אפס לפרטים שאין להם הכנסה מעבודה), במחירי 2022. ילידי 1992 (בני 30 ב-2022). החלוקה לרמות השכלה על-תיכונית היא בהתאם לסטטוס סיום תואר ראשון בישראל או דיפלום מה"ט בגיל 30.

התרומה של השכלה על-תיכונית להכנסה מעבודה

מסיימי תואר ראשון לעומת מדופלמי מה"ט מדופלמי מה"ט לעומת מסיימי הכשרה מקצועית מסיימי הכשרה מקצועית לעומת ללא השכלה

ההפרש בערך הנוכחי המצטבר עד גיל 30 של ההכנסה השנתית מעבודה לפרט (כולל אפס לפרטים שאין להם הכנסה מעבודה), במחירי 2022, מהוון לגיל 18 לפי ריבית של 2%. ההכנסה למסיימי הכשרה מקצועית בהתאם להנחת תשואה של 6% מגיל 20 בכל רמות ההישגים למול פרטים ללא השכלה.

